

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2012

Kristýna ADLOFOVÁ

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

eské vesnice v rumunském Banátu a cestovní ruch
Kristýna Adlofová

Bakalářská práce
2012

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá cestovním ruchem v českých vesnicích rumunského Banátu.

Cílem práce je popsat cestovní ruch z pohledu turistů z České republiky, kteří vesnice navštěvují.

Pozornost je věnována motivům, které vedly turisty k návštěvě v oblasti a naznačuje jejich vztah k oběma v Rumunsku. Práce shrnuje zhodnocení cesty do Banátu, potenciální změny, které by zde mohly nastat a dopady cestovního ruchu na oblast. Konec práce nabízí možnosti budoucího vývoje vesnic.

Práce vychází z terénního výzkumu, který probíhal v rumunském Banátu a rozhovory, které probíhaly jak v Rumunsku, tak v České republice.

Klíčová slova

Cestovní ruch, turisté, Banát, Rumunsko, české vesnice, krajané

Abstract

This bachelor work deals with tourism in the Czech villages of Romanian Banat.

The aim of this work is description of tourism in Banat from the perspective of tourists from Czech republic. The attention is paid to relations between Czech from Czech republic and Czech from Romania. The work summarizes finally appraisal of trip to the Banat, potential changes and impacts of tourism to the area.

The end of the work includes summary of possibilities to the future development of villages.

The work is based on the field research in Romanian Banat. Interviews were held in Romania and Czech republic.

Key words

Tourism, tourists, Banat, Romania, Czech villages, compatriots

Prohlášení:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skuteností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností a i do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30. 03. 2012

Kristýna Adlofová

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Mg.A. Tomáši Petrákovi, Ph.D. za projevový zájem, pomoc a cenné připomínky. Rovněž děkuji všem respondentům, bez nichž by tato práce nevznikla.

OBSAH

I	ÚVODÍ7
II	METODOLOGIEÍ9
	2.1. Metodologický a etický p ístupí9
	2.2. Informáto íí10
III	POJMOSLOVÍÍ	..1 12
IV	CHARAKTERISTIKA OBLASTÍ	..1 13
	4.1. Geografické a historické vymezení oblastí	..1 13
	4.2. Sou asná situaceí	..1 15
V	CESTOVNÍ RUCHÍ	..1 19
	5.1. Organizovaný cestovní ruchí19
	5.2. Folklorní festival ech v Banátuí	...21
	5.3. Neorganizovaný cestovní ruch	..1 24
VI	VÝPOV DI TURIST	..1 25
	6.1. šSuvenýryø z Banátuí	..1 25
	6.2. Motivy vedoucí k náv-t v Banátuí	..1 25
	6.3. Identifikovali se lidé, kte í nav-tívlí Banát s pojmem turista? Cítíli sounáleffitost s echy v Rumunsku?	...27
	6.4. P emý-leli turisté nad tím, jak se k místním lidem chovat?	...28
	6.5. Jak na turisty p sobí místní lidé	...1 29
	6.6. Jak se turist m v Banátu líbilo? Zm nili by zde n co?.....	31
	6.7. Dopad cestovního ruchuí32
	6.8. Jak vidí turisté budoucnost cestovního ruchu?.....	34
VII	ZÁV RÍ	..1 37
VIII	SEZNAM POUÍITÉ LITERATURY.....	39
IX	SEZNAM P ÍLOHÍ	..1 41

I Úvod

Jak postupují návštěvníci českých vesnic v rumunském Banátu k cestovnímu ruchu v oblasti? Tato otázka se dotýká motivů návštěvy Banátu, vztahů k místním, možné budoucnosti cestovního ruchu.¹ Práce je tedy zaměřená na pohled a názory turistů. V menší míře je pak v nich kterých částech doplněny postřehy místních obyvatel.

Právní odbornou práci na téma Banátu a cestovního ruchu jsem nenalezla. Nejprve jsem se setkala s díly popisujícími historii českého osídlení a díly etnografickými. Turisté nejprve využívají jako informační zdroj především cestovní internetové stránky www.banat.cz. Dalším možným zdrojem informací pro turisty je Turistický a vlastivědný průvodce českými vesnicemi v rumunském Banátu.¹ Tohoto průvodce vydala cestovní kancelář Kudrna, která do oblasti organizuje zájezdy. Knihu a internetové stránky ale nelze brát jako odborný zdroj informací.

Mým průvodním záměrem byl vnovat se českým vesnicím rumunského Banátu z hlediska médií. Výzkum by se soustředil na to, jaký vliv na obyvatele českých vesnic rumunského Banátu média mají. Tento výzkum mohl mít dvě roviny. První rovina výzkumu by se zabývala tím, jak česká média prezentují české vesnice a jejich obyvatele. Zde lze zabrousit i do problematiky cestovního ruchu, tedy jak například noviny, televize, internet, atd. poukazují na možnost cestovat do této oblasti. Další rovina výzkumu se pak mohla soustředit na to, jak konkrétní média, například televize, ovlivňují přímo život místních obyvatel. Také bych se zaměřila na práci Jany Těvřínkové Piemule. Tento snímek vznikl v roce 1984 jako absolventský film.

O české vesnice v rumunském Banátu jsem se začala zajímat na základě vyprávění svých známých, kteří tuto oblast v minulosti navštívili.

Behem prvních rozhovorů s lidmi, kteří ve vesnicích pobývali, jsem si však uvědomila, že bude vhodné zaměřit se na cestovní ruch. Míra cestovního

¹ SVOBODA, Jaroslav a Ivo DOKOUPIL. *Banát: Turistický a vlastivědný průvodce českými vesnicemi v rumunském Banátu*. Brno: Kudrna, 2002.

ruchu, jeho působení místními obyvateli, je totiž téma často diskutované. Téma mediálního vlivu jsem tedy nakonec ve své bakalářské práci opustila a zaměřila se v novotě tématu cestovního ruchu.

Problematiku rumunského Banátu z pohledu médií ale úplně opustit nechci. Mým cílem je pokračovat ve studii mediálních, případně kulturních studií, kde mohu problematiku českých vesnic dále rozvíjet.

Tato práce čerpá z prostudované literatury, novinových a webových článků. Nejdelší částí jsou rozhovory s turisty. První rozhovory jsem vedla v srpnu 2010. Na konci srpna jsem české vesnice navštívila.

Rozhovory v této části výzkumu byly nestructurované a neformální.

Během pobytu jsem narazila na další turisty, se kterými jsem vedla rozhovory. Tito respondenti mi pomohli získat kontakty na další turisty, kteří oblast již navštívili. Rozhovory jsem tedy vedla i po příjezdu z Banátu. V této části výzkumu jsem vedla rozhovory nestructurované a polostrukurované.

Tato práce si klade za cíl pokusit se popsat a pochopit cestovní ruch v dané oblasti a to hlavně z pohledu turistů. V žádném případě se nejedná o vyerpávající práci na téma cestovního ruchu v Banátu. Budu ráda, pokud se stane inspirací pro další zkoumání cestovního ruchu v oblasti. Jistě zajímavá a působivá by byla práce zabývající se pohledem místních obyvatel Banátu na cestovní ruch.

II Metodologie

2.1. Metodologický a etický přístup

Kontakt s turisty (a místními v Banátu) probíhal prostřednictvím rozhovorů. Rozhovory v první části výzkumu byly nestrukturované a neformální. Po návratu z vesnic jsem vedla rozhovory polostrukturované a nestrukturované. Během terénního výzkumu v Rumunsku jsem neměla žádné problémy s jazykovou bariérou. Setkávala jsem se zde výhradně s turisty z České republiky. Rovněž místní mluví velice srozumitelnou češtinou, a někdy používají tzv. banatismy.

Jak v echách, tak v Rumunsku se mi kontakty s turisty navazovaly bez problémů. Lidé, kteří oblast navštívili, neměli žádné problémy s vyjádřením svých postojů a názorů. Navazování kontaktů s místními obyvateli bylo, a to i z mé strany, poněkud ostýchavější. Svou identitu výzkumníka jsem v rozhovoru s místními nezastírala, ale zároveň jsem ji neodhalovala ihned při prvním kontaktu. Rovněž místní mi nepřijímali bez problémů. Ze vnějšího pohledu na jejich názory a postoje bych jistě získala během delšího pobytu na jednom místě. To však vzhledem k časovým možnostem nebylo možné. Také vzhledem k tomu, že jsem nechtěla názory místních po tak krátké době pobytu nějakým způsobem zkreslovat, rozhodla jsem se práci zaměřit hlavně na názory turistů. K turistům jsem měla snadnější přístup jak v Rumunsku, tak v České republice.

Etický aspekt výzkumu byl pro mě, vzhledem k místním obyvatelům, velice důležitý. Ještě před odjezdem jsem učinila rozhovory s lidmi, kteří tuto oblast navštívili. Prostudovala jsem také potřebnou literaturu. Již z prvních rozhovorů s lidmi, kteří byli v kontaktu s místními, jsem pochopila, že obyvatelům Banátu nemusí být zájem o jejich zchátralou kulturu (tedy české tradice, český jazyk, atd.) a jejich vlastní životy vždy příjemný. S místními obyvateli jsem tedy hovořila opatrně. Z etického hlediska jsem obyvatele nefotila. Hlavně z důvodu nenarušení jejich soukromí. Proto jsem se setkávala s poznámkami místních, že nejsou zvěř v zoo nebo s podobnými reakcemi.

Terénní výzkum se uskutečnil ve vesnicích Rovensko, Gerník a Svatá Helena. Tedy v západní části Banátu. Vesnice jsou od sebe vzdáleny přibližně 15 km.

Tyto tři vesnice jsem si vybrala vzhledem k nejsnazšímu spojení od vlakového nádraží v Temešváru. Pokud bych chtěla navštívit všechny české vesnice, musela bych tak uinit na úkor hlubšího navazování kontaktů a poznání místního flóry. Popřípadě bych svůj terénní výzkum musela o více než zdvojnásobit. Do Rumunska jsem se spolu s kolegyní vypravila vlakem. Z Temešváru jsme dále pokračovali do vesnice Sopotu Nou. Z této vesnice jsme se pak dostali do Rovenska. Po návratu z Rovenska následoval Gerník. Z Gerníku jsem se byla podívat šňůrou do Svaté Heleny.

2.2. Informátoři

Před cestou do Banátu jsem hovořila s Hankou B. a Honzou N. Hanka B. (23 let, studentka) poprvé navštívila Banát v roce 2009 jako návštěvnice festivalu. Akce se zúčastnila prostřednictvím cestovní kanceláře Kudrna. O rok později, v létě 2010, se sem opět vrátila. Nyní jako účastnice neorganizovaného cestovního ruchu. Má tedy možnost srovnávat. S Hankou B. jsem hovořila jak před cestou do Banátu, tak po svém návratu.

Honza N. vesnice navštívil v roce 2008 se skupinou přátel. Jak Honza, tak Hanka využívali stávající spaní pod stanem spolu s placeným ubytováním u místních lidí. Honzu N. místní ubytovali i jako návštěvníka, tedy bez předem dohodnutého placení. Spolu s Hankou B. mi poskytli cenné informace před cestou.

Během vlastního pobytu jsem se setkala se Markou A., studentkou ekologického zemědělství. Pobyt v Banátu spojila s povinnou praxí na farmě. V Banátu jsem ji zastihla v době, kdy se její pobyt chýlil ke konci. Ubytována byla v Gerníku u místních starších manželů, kterým pomáhala se zemědělstvím.

Mezi další turisty, se kterými jsem navázala kontakt v českých vesnicích v Banátu, patří skupina cyklistů, offroadistů a škovbojů.

Cyklisté, s nimiž jsem vedla rozhovory v Gerníku, byli na místě zatím krátce. Jednalo se o trénované cyklisty. Na cyklistické túry vyrážejí každý rok. Stávají do Evropy a do zahraničí. Soustředěnými se hlavně na poznávání přírodního okolí.

Se skupinou offroadistů jsem navázala kontakt ihned při vstupu do první vesnice, tedy Rovenska. Offroadisté do Banátu přijeli organizovaně se

společnosti Offroad Trophy.² Ubytování byli v chalupě, která je turistům pronajímána. Nešlo tedy o ubytování přímo u místních domů.

Skupina šokových příjezdů vlastními auty a s vlastními kořmi. Jednalo se v té době o lidi s výjimkami. Ubytování byli v Gerníku u pana Peška. Podnikali výlety po okolí a do blízkých vesnic. Na takovéto výpravy vyráždí každý rok, někdy i několikrát do roka. Jezdí po České republice i do zahraničí.

Na základě doporučení turistů z Banátu jsem po příjezdu do České republiky kontaktovala další informátory Aněfku Ch., šHalalihoš, Pavla H. a Jirku V.

Aněfka Ch., která studuje romistiku, se od léta 2010 do podzimu 2011 účastnila cest do Banátu celkem pětkrát a to v rozmezí od 3 do 11 dnů.

Halali, kterého řídí chov koní, finanční poradenství a práce pro obec, v Banátu pobýval týden. Do Banátu i zpět cestoval s firmou Expreshrůza³.

Pavel H. strávil v Banátu čtyři dny na přelomu roku 2010. Do Rumunska cestoval vlakem. Z Temváru poté autobusem. Pavel pracuje na Ústavu Fyziky Plazmatu AV ČR.

Jirka V., student geofyziky, pobýval v Banátu od podzimu 2007 do léta 2011 celkem čtyřikrát. Jednou zde byl pět dní, třikrát týden. Poprvé se do Banátu dostal sjednanou dodávkou, poté vlakem. Při jedné zpáteční cestě vyuffil autobus CK Kudrna.

Jirka V. a Aněfka Ch. během pobytu mimo jiné pomáhali při sklizních.

Radek V. a Martin během týdenního pobytu navštívili Rovensko, Gerník a Svatou Helenu. Do Banátu i zpět byli dovezeni autem. Po Banátu se pohybovali pěšky.

Pojem informátor se v textu kryje s pojmem respondent.

² www.offroadtrophy.com

³ www.expreshruza.cz

III Pojmosloví

Čtyřicet publikovaná definice cestovního ruchu pochází od Světové organizace cestovního ruchu (World Tourism Organisation).⁴ Cestovní ruch je zde definován jako činnost osoby, cestující ve volném čase na nepřekročitelnou dobu do místa mimo její trvalé bydliště, a to za jiným účelem, než je vykonávání výdělečné činnosti.⁵

Ryan definuje cestovní ruch jako zážitek z místa. Širokým produktem cestovního ruchu není turistická destinace, ale to co se na místě událo. Je to sada vnějších a vnitřních interakcí.

McKean definuje cestovní ruch jako silnou, široce sdílenou lidskou touhu poznávat ostatní, díky níž můžeme poznat sami sebe.⁶

Jedni z klíčových autorů v antropologii cestovního ruchu jsou Graburn a Nash. Graburn (1977) definuje cestovní ruch jako speciální formu hry zahrnující cestování nebo dostání se pryč od štotožného (práce a domova). Poskytuje relaxaci od napětí a pro někoho přiléhavost stát se dočasným.

Nash (1981) definuje cestovní ruch jako formu vyplývající z protínání historií dvou nebo více kultur. Je to proces zahrnující generace turistů, jejich cestování a následné setkávání s lidmi v hostitelské společnosti.⁷

⁴ BURNS, Peter M. *An Introduction to Tourism and Anthropology*. London: Routledge, 2003., s.29

⁵ DROBNÁ, Daniela a Eva MORÁVKOVÁ. *Cestovní ruch*. Praha: Fortuna, 2007., s. 12

⁶ BURNS, Peter M. *An Introduction to Tourism and Anthropology*. London: Routledge, 2003., s.30

⁷ BURNS, Peter M. *An Introduction to Tourism and Anthropology*. London: Routledge, 2003., s.82

IV Charakteristika oblasti

4.1. Geografické a historické vymezení oblasti

Oblast Banát leží na jihozápad Rumunska. Najdeme v něm –est českých vesnic. Jmenovitě Rovensko, Gerník, Svatou Helenu, Eibentál, Bígr a Tímici.

Nejjihnější část Banátu zůstávala až do poloviny 20. let 19. století téměř liduprázdnou divočinou. Ze strategického vojenského hlediska bylo potřeba toto místo co nejrychleji osídlit.⁸

K nastínění poloviny českého osídlení použijí výrok prvního fará z Františka Unzeitiga tak, jak jej zaznamenal eibentálský farář Václav Mašek v knize *Čeští krajané v Rumunsku. Šemigrace do rumunského Banátu probíhala v letech 1826-1828. V této době byla v těchto bída, veliké poplatky na daních, až –est nebo sedm rok trvala vojna. Každé rodině bylo přislíbeno přes 5 hektar půdy, lidé byli zproštěni všech daní a též vojenské služby.*⁹

Historické prameny v této věci konstatují, že se přišlo do Banátu jako děve i podnikatele Maďarů, na jejich popud odjeli agenti do těchto hledat vhodné děve a lesní dělníky. Vzhledem k nabízeným výhodám se našel dostatek zájemců, kteří v Banátu viděli zlepšení své životní situace.

Kolonizace probíhala v rámci jednoho státu, protože české království spolu s Banátem bylo součástí rakouské monarchie.¹⁰

František Unzeitig dále poznamenává, že příchod a usazení těchto bylo smutné. Přišli do divokého kraje. Lesy museli vykácet, aby si vytvořili pole. Muži tedy pilami káceli stromy a ženy vykopávaly pačy s kořeny. Domy neměli, vyhloubili tedy jámy pod zemí. V těchto sklepech ale včerno zplsnivlo. Hned první rok jim divoká zvířena včerno obilí. S lidmi se setkali jen ve velké vzdálenosti. Byli to ale cizí lidé. S jiným vyznáním a s jinou věcí.¹¹

⁸ SECKÁ, Milena. *Češi v cizině*. 8. Praha : Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR, 1995. **ČEŠTÍ V RUMUNSKÉM BANÁTU**, s. 93

⁹ HROCH, Pavel. *Ve Valašsku zůstáváme : čeští krajané v Rumunsku*. Praha : Gema Art, 2002. , s. 7

¹⁰ JECH, Jaromír. *Tady byl samej les*. Nadlak, 1996., s. 7

¹¹ HROCH, Pavel. *Ve Valašsku zůstáváme : čeští krajané v Rumunsku*. Praha : Gema Art, 2002. 64 s., s.7

Nový domov p íchozích ech byl tedy situován v horském terénu. Byla to oblast neúrodná, navíc zcela zalesná. Ostatní obyvatelé tohoto kraje fili daleko od nov p íchozích. Lidé z okolí mluvili rumun-tinou, tedy jazykem pro echy cizím.

Podle Franti-ka Unzeitiga se jednalo o chudé emeslníky, odsloufené vojáky, zahanbené flebráky a lehkomyšlné marnotratníky, kteří nebyli zvyklí na t flkou polní práci.¹²

*Dvacet ty i rok eská vesnice Gerník, jako nejv t-í, byla bez kn ze a u itele. Afl roku 1850 se poda ilo vyfádat kn ze, a to Franti-ka Unzeitiga, který se narodil v eské T ebové. Byl velice zklamán, slíbený kostel a fara byly toliko na plánku. Ale z stal, vida, nakolik ten lid pot ebuje duchovního. Z stal a dnes je poh ben na Gerníku.*¹³

Jiné mnou prostudované zdroje zahanbené flebráky a lehkomyšlné marnotratníky neuvádí. V t-ina zdroj uvedených v bibliografii hovo í p eváfln o drobných a st edních emeslnících, d evorubcích nebo rolnících.

*š Prvními p ist hovalci byli zvlá-t drobní emeslníci, d evorubci, rolníci a vojen-tí vysloufílci. Na rozdíl od prvních transport , kdy cestovali na vozech, vedla pozd ji cesta z Vídn po Dunaji na lodích, na kterých vezli dobytek, povozy i hospodá ské ná adí.*¹⁴

V roce 1854 p í-li do eských vesnic diplomovaní e-tí u itelé. šV roce 1873 se území stalo sou ástí Uherského království.š V roce 1910 se jifl v Banátu vyu uje ma arsky, e-tina je ozna ena jako pomocná e .šPostupná ma arizace sou asn zasáhla i církevní záleflitosti, éra eských kn ffl skon ila, a tak se eský jazyk ztratil nejenom ze -kol, ale i z kostel . Snaha o odnárodn ní v-ak narazila na silný odpor a e-tina se udržela a p edávala v rodin z generace na generaci. Ma arizace skon ila roku 1920. Banát byl rozd len a eské vesnice Gerník, Svata Helena, Bígr, Rovensko, Eibentál a Tmice p ípadli Rumunsku.¹⁵

¹² HROCH, Pavel. *Ve Vala-sku z stáváme : e-tí krajané v Rumunsku*. Praha : Gema Art, 2002. , s.7

¹³ HROCH, Pavel. *Ve Vala-sku z stáváme : e-tí krajané v Rumunsku*. Praha : Gema Art, 2002. s.7

¹⁴ VACULÍK, Jaroslav. *eské men-iny v Evrop a ve sv t* . Praha : Libri, 2009., str.165)

¹⁵ MORAVCOVÁ, Ilona. *eské men-inové -koly v rumunském Banát ó od jejich zalofení do vypuknutí 2. sv tové války*[online]. Univerzita Pardubice [cit. 2012-03-07]., str. 284-286)

Připojení k Rumunsku bylo krajané hodnoceno jako zhoršení poměrů. Kladně představovalo to, že navázali kontakty s československým státem, který jim poskytoval pomoc, hlavně v oblasti školství.¹⁶

V roce 1929 rumunské ministerstvo školství dovolilo příchod učitelů z SR, kteří mohli využívat pouze český jazyk, československou vlastivědu a zeměpis. Hlavní využívací jazyk byla rumunština.

*Lidé ve vesnicích léty přebývali a začali se projevovat nedostatek práce. Koncem 19. století tak začali lidé české vesnice opouštět. Odcházeli do okolních vesnic i do sousedních zemí jako Srbska, Bulharska, i do Ameriky.*¹⁷

4.2. Současná situace

*Švou etnicitu si obyvatelé jihobanátských vesnic uchovali díky své izolaci od ostatních lokalit, která byla dána sledkem horského terénu*¹⁸

Moravcová uvádí jako hlavní důvod izolovanosti těchto nízký životní standard okolního etnika, jeho odlišnou víru (pravoslaví) a jazyk. V době příchodu těchto lidí do Banátu, si místní Rumuni a Srbové vyrobili, sami vyrobili. Obchod tak nebyl rozvinutý.¹⁹

V Banátu se tedy zachovalo silné české národní podvědomí a český jazyk.

Kniha *Život v rumunském Banátu* z roku 2003 uvádí: *Pracovních příležitostí je velmi málo. Pro mufla přichází v úvahu především práce v dolech. Platy jsou však poměrně nízké a při této práci velmi nebezpečná.*²⁰

Ti, kteří rudné doly byly otevřeny ve 2. polovině 60. let minulého století v okolí Nové Moldavy. Zajišťovaly zaměstnání hlavně pro obyvatele Gerníku a Svaté Heleny. V současné době doly nefungují.

Přestože v oblasti panují nehostinné podmínky, fliví se krajané do dnešní doby soukromým zemědělstvím. Vypěstované plodiny sami spotřebují, někdy

¹⁶ VACULÍK, Jaroslav. *České menšiny v Evropě a ve světě*. Praha : Libri, 2009., str.167

¹⁷ SECKÁ, Milena. *Češi v cizině 1848-1918*. Praha : Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR, 1995.

ETNIE V RUMUNSKÉM BANÁTU, s. 98

¹⁸ VACULÍK, Jaroslav. *Češi v cizině 1850-1938*. Brno : Masarykova Univerzita, 2007.,str.141

¹⁹ Ilona. *České menšinové školy v rumunském Banátu od jejich založení do vypuknutí 2. světové války*[online]. Univerzita Pardubice [cit. 2012-03-07]., str. 283)

²⁰ URBÁNEK, Radim. *Češi v rumunském Banátu*. Vysoké Mýto : Regionální muzeum, 2003., s13

přikupují. ženy prodávají mléčné výrobky, vejce (někdy i maso) na trzích v okolních městech a vesnicích.

Místní jsou tak vysoce soběstační. Nezávislost v těchto podmínkách ale znamená důlnu a přibytí na hranici chudoby.²¹

Toto tvrzení, které je deset let staré, platí v podstatě dodnes. Muži, kteří dříve pracovali v dolech, dostávají navíc důchod. Vedle zemědělství se zde i obyvatelé věnují zemědělství. Významným příjmem pro ně, které obyvatelé je také cestovní ruch, o němž pojednává tato práce. Místní tedy žijí především z toho, co si sami vyprodukují. U propagátorů turistiky se tedy zděrazňuje důležitost turistického příjmu pro místní obyvatele. Cestovním ruchem si ale nepřidělávají vlastní obyvatelé vesnic.

Respondent Halalí tvrdí, že má pocit menší závisti mezi lidmi, což si umí zajistit turisty do domu a tím, co v tom nejsou tak zbohatlí a nemají tudíž z turistického příjmu.

Dalším problémem, který člene lidí pryč z vesnic, je špatná infrastruktura mezi vesnicemi. Silnice jsou ve špatném stavu, vlakové a autobusové zastávky jsou daleko. Dostat se do města je pro místní obtížné. Izolace od okolního světa tak stále trvá. Mladší část obyvatel to tedy táhne pryč za lepšími, hlavně pracovními příležitostmi. Není to však pravidlem. V Gerníku jsem potkala mladého studenta, který chodí na střední školu do Plzně. Do rodného kraje se hodlá vrátit a žít zde.

V roce 1995 vyhlásila česká vláda ze státního rozpočtu téměř milion korun. A to na zlepšení komunikačních, školských, kulturních a zdravotních podmínek. Konkrétní projekty měly být realizovány do konce roku 1997. Tato realizace probíhala za větší menší finanční spolupráce rumunských orgánů. Ministerstvem zahraničních věcí České republiky byla pověřena Nadace pro českou televizi Lovkovičová. Jejím úkolem bylo sledování podmínek rozvoje jednotlivých příjmových a dohlížení na postup jejich realizace.²²

Jak již bylo napsáno výše, v českých vesnicích rumunského Banátu se vzhledem k izolovanosti v rumunském okolí zachoval český jazyk. Z rozhovoru s místními v Gerníku jsem se dozvěděla, že dobře česky se mluví

²¹ SVOBODA, Jaroslav. *Česká menšina v Rumunsku*. Praha: Sdružení Banát, 1999., s. 7-9

²² SVOBODA, Jaroslav 1999. *Česká menšina v Rumunsku*. Nadlak : Sdružení Banát, s. 12 a 13.

tém ve všech vesnicích. Výjimku tvoří Eibentál. Zde hlavní mladí lidé hodně přejímají rumunštinu a řečtina je zde na ústupu.

Rumunský katolický farář, který působí v Gerníku, se naučil řecky. Bohoslužby jsou tak vedeny v řečtině, a kromě se jich účastní i rumunská menšina. Kázání je v rumunštině, ale celá liturgie lámanou řečtinou.

Převládajícím náboženstvím v řeckých vesnicích je vyznání římskokatolické. Ve Svaté Heleně najdeme vedle katolíků také baptisty.

Reemigrace

Vzhledem k potížím dosídlit řecké pohraničí po druhé světové válce, byli řečtí a slovenští krajané v Rumunsku vyzváni československou vládou k návratu do přirozené vlasti. Z Banátu došlo 2249 banátských řeckých. Probíhala i reemigrace neoficiální, šetrná. Odchodem krajanů došlo ke zlepšení sociálních podmínek. Po roce 1989 došlo k další reemigrační vlně.²³

Tento hromadný exodus, probíhající i v soukromí, vede k rapidnímu úbytku řecké krajaňské komunity v Rumunsku, která se nyní ocitá na pokraji svého zániku.²⁴

Pro udržení řeckého kolektivu je nutné přispět k návratu lidí dosáhnout určitého podílu obyvatel hlásících se k řecké národnosti. Poté rumunská vláda financuje kolektiv v jazyce menšiny. řecké kolektivy jsou tak před zrušením. Například v Rovensku je na základní škole přístřeší.

Tradice

Turisté často uvádí jako motiv návštěvy Banátu poznání místních tradic. Uvádím zde tedy banátské tradice tak, jak je pro turisty prezentují internetové stránky www.banat.cz a Turistický průvodce. Oba zdroje uvádí shodný text.

Nejvýznamnější událostí místních obyvatel je svatba. Svatba zde není pouze rodinnou záležitostí, ale je to událost celé vesnice. Během svatby se provádí celá

²³ URBÁNEK, Radim. *Řečtí v rumunském Banátu*. Vysoké Mýto : Regionální muzeum, 2003., str. 17

²⁴ PATRASOVÁ, Pavlína. *Reemigrace a integrace Čechů z rumunského Banátu po roce 1989* [online]. [cit. 2012-03-08]. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/10195/37552>. Diplomová práce. Univerzita Pardubice.

ada staro eských zvyk . Jedná se například o promluvy o švatební e iō, námluvy u nev sty, svatební pr vod, pofehnání rodi snoubenc m, vybírání na školíbkuō, tradi ní svatební písn ,í

V poslední dob se projevuje odklon od tradi ní formy eské svatby p eváfn v oble ení nev sty, která jifl neobléká tradi ní lidový od v. Svatby se po ádají v t-inou v masopustním období v kulturním dom . Ve Svaté Helen se staví z prken a v tví zast e-ené rumunské š-átroō.²⁵

Paní Marii z Gerníku (vdaná, 2 d ti) by ú ast turisty na jejím svatebním ob adu p íjemná nebyla. Zárove v-ak p ipou-tí, fle ú ast jednoho nebo dvou turist , se kterými by navázala blif-í vztah - například tím, fle by u ní byli dlouhodob ji ubytování, by jí p íli-nevadila.

Dále jsou zde dodrřovány zvyky, které vychází z církevního kalendá e. Například o Velikonocích se jedná o vy ehtávání a koledování doprovázené staro eskými písn mi a íkadly, omývání se v potoce na Velký pátek a oblévání d v at na Velikono ní pond lí. Pravideln se zde dodrřuje posvícení. O Tř drém dnu se ovazují a t esou stromky, dodrřuje se celodenní p st a jsou zakázány v-echny práce. Na Tř pána se chodí koledovat.²⁶

emesla

V -edesátých letech zde etnografové zaznamenali emesla jako ková , truhlá , krej í, kolá , bedná , záme ník, zedník, tesa , klempí , mlyná a ezník.

K nejvýznamn j-ím emesl m dnes pat í ková ství. Ková i ovládají také záme nické emeslo. Dal-ími významnými emeslníky jsou truhlá i a zedníci. V řenských oborech pak -vadleny.²⁷

²⁵ SVOBODA, Jaroslav a Ivo DOKOUPIL. *Banát: Turistický a vlastiv dný pr vodce eskými vesnicemi v rumunském Banát* . Brno: Kudrna, 2002., s. 90

²⁶ SVOBODA, Jaroslav a Ivo DOKOUPIL. *Banát: Turistický a vlastiv dný pr vodce eskými vesnicemi v rumunském Banát* . Brno: Kudrna, 2002., s. 91

²⁷ URBÁNEK, Radim. *e-i v rumunském Banátu*. Vyskoké Mýto : Regionální muzeum, 2003. 24 s., s.15

V Cestovní ruch

5.1. Organizovaný cestovní ruch

Ústředníky cestovního ruchu v rumunském Banátu lze rozdělit na ústředníky organizovaného a neorganizovaného cestovního ruchu. V případě organizovaného cestovního ruchu cestují s cestovní kanceláří. Do českých vesnic v Banátu vozí turisty z české republiky cestovní kancelář CK Kudrna.

V katalogu pro rok 2012 lze nalézt zájezdy Banátské jaro aneb opravdové cesty proti proudu času; Rumunský Banát o cykloputování po českých vesnicích; Banátská knoflíková válka - veselé hry a poznávání flivota vesnice před desítkami let u českých v Rumunsku; Rozmarné léto v Banátu aneb opravdové cesty proti proudu času; Východní vesnice Banátu - příroda a další tři české vesnice jihozápadu Rumunska; Babí léto v Banátu - šmuzikovka s Petrou Šťáňovou, Pavlínou Jírovou a Lubošem Javorkem. Dále zde najdeme Banátské fotografické orgie - fotograficko-umělecké putování banátským krajem a Silvestr v rumunském Banátu aneb opravdové cesty proti proudu času.

U většiny zájezdů je zajištěno ubytování v postelích a peřinách u českých rodin. Při výletech pak ve vlastním spacáku a pod stěškou. Stravu zajišťují v turistických místních obyvatelé. Doprava do vesnic probíhá prostřednictvím autobusu.²⁸

Během pobytu v českých vesnicích rumunského Banátu jsem se nesetkala s nikým, kdo by zde byl prostřednictvím cestovní kanceláře Kudrna.

Hanka B. se jako první zúčastnila cesty do Banátu spolu s cestovní kanceláří. Tedy jako ústřednice organizovaného cestovního ruchu. Napodruhé jí do Banátu vyrazila s přáteli, a to šla vlastní přístroj vlakem. Forma organizovaného cestovního ruchu jí nevyhovuje. Podle jejích slov se v cestovní kanceláři potkávají různí lidé a neexistuje individuální program pro každého. Věc se rychle proletí a turista se nedostane do kontaktu s místními, což respondentka vidí jako velké ochuzení. Cestu na festival s cestovní kanceláří považuje za neosobní a spíše ufláknutou. Samotný festival ale chválí.

²⁸ <http://www.kudrna.cz/aktivni-dovolena-rumunsko>

Na názor ohledně cestovní kanceláře jsem se zeptala také místní paní, u které jsem byla ubytovaná (35let, vdaná, 2 děti). Manžel je truhlář. Uvedla, že je ráda, když lidé do Banátu přijíždí. Řekne, že jim to pomůže v jejich finanční situaci. To se hodí nejenom proto, že mají malé děti. Organizované skupiny přijíždí autobusem pouze několikrát do roka a menší skupiny turistů, které Banát navštíví neorganizovaně, se ztratí. Turisty z nich mají rádi i proto, že si s nimi mohou posedět a popovídat. Někteří návštěvníci se k nim vrací. Turisté ale nesmí být příliš mnoho, nyní je počet jim vyhovuje.

CK Kudrna také vydal Turistického a vlastivědného průvodce českými vesnicemi v rumunském Banátu s názvem Banát: Turistický a vlastivědný průvodce. Kniha zahrnuje historii, rady pro slušné chování, praktické informace na cestu, popis zajímavých lokalit, současnou situaci krajanů v Banátu, tradice a mnoho dalšího.

Na příkladu recenze z Lidových novin je vidět, že průvodce je turistům předkládán médii kladně. *„Opravdu se dozvíme ve které potěbné informace podané erudovanými cestovateli - výklady o stavebnictví a urbanismu, školství, církvi, etnických poměrech, pomoci z nich, historii nebo zemědělství, ale také kapitolku o rumunštině, v etnografické slovníku a návodu k výslovnosti, ba dokonce obsáhlé pojednání o rumunštině rumunských krajanů, které neurazí ani jazykovědce-odborníka.“*²⁹

V turistická knihu zná. Nečetla jsem se s nikým, kdo by ji před cestou celou přečetl. Martin T. a Radek V. knihu neznají vůbec. T. si knihu koupila afl na místě v Gerníku, považuje ji za milou knížku.

Jirka V. měl knihu před sebou, celou ji však přečíst nestihl. Kniha se mu líbí. Uvádí, že je užitečná, člověk se dozví hodně informací. Na knize je vidět, že ji psal někdo, kdo se v Banátu vyzná. Pár nepřesností v knize našel, přesto si myslí, že pro turistu, který se do Banátu chystá nebo se chce o místě něco dozvědět, je to dobrý materiál.

Všichni turisté, se kterými jsem byla v kontaktu, během pobytu používali mapu Banátu z edice Klubu českých turistů. Výrobu mapy podpořila nadace člověka v tísni. S informacemi jí pomohla CK Kudrna. Turista v ní najde význačné

²⁹ JÍCHA, Jan. Více než průvodce aneb Kniha pro slušné lidi. *Lidové noviny*. 16.12.2002.

zajímavosti, cesty a malé silnice oblasti Banátu. Hlavní ale měřena značenou trasu, která spojuje české vesnice a kterou turisté používají. Honza N. je s kvalitou značení spokojen. Podotýká, že na jednom místě je značení cesty trochu matoucí a má-li turista svěst z cesty. S trochou snahy se ale dle informátora ztratit nelze. Jedná se o cestu mezi Svatou Helenou a Gerníkem.

Honza N. říká, že v úvalce osídleném Banátu by se ztratit nechtěl. Ztracený turista má-li narazit na rumunskou salaš, kde ho navedou zpátky na cestu. Turisté jsou však nabádáni, aby si na tyto salaše dávali pozor kvůli agresivním psům, kteří hlídají stáda. Turistům je doporučováno, aby potenciálně útočícímu psu pohrozili holí nebo alespoň náznakem pohrozili, že hází kamením.

5.2. Folklórní festival Čechů v Banátu

Dle turistického průvodce se první ročník festivalu konal v roce 1989.³⁰ V roce 2009 se festival pořádá ve Svaté Heleně. Tohoto ročníku se zúčastnila Hanka B. Festival byl rozdělen na dva dny. První den patřil místním souborům s jejich písněmi a tanci. Druhý den vystupovali hudebníci z Čechů, hlavní hvězdou byl Míša 21.

Hanka B. mi vyprávěla o situaci, která nastala po vystoupení z autobusu, kdy má-li turisté čas prohlédnout si Svatou Helenu. Dvě paní chodového v kušle se ptaly vedoucího zájezdu, kde je ta chudá rodina, kterou viděla v dokumentu. Přivezly jim totiž z domova autíka. Má-li u sebe přibližně osm autíček. Dle informátorky se jednalo pravděpodobně o malé angličáky po vlastních dětech.

Tento rok se festival pořádá v Eibenthalu. Z české republiky jsou zajištěny svozové autobusy.³¹

V českých médiích se rumunský Banát objevuje často právě v souvislosti s tímto festivalem. Spoluorganizátorem festivalu je fotograf a novinář Ivo Dokoupil, který žije v České republice.

³⁰ SVOBODA, Jaroslav a Ivo DOKOUPIL. *Banát: Turistický a vlastivědný průvodce českými vesnicemi v rumunském Banátu*. Brno: Kudrna, 2002., str. 99

³¹ [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://www.festivalbanat.cz>

Ivo Dokoupil se Banátu vnuje od roku 2000. Mimo jiné se zabývá dokumentací flivota místních obyvatel. Dále propagací této oblasti a rozvoji turistiky. Spolupracuje s nadací *lov k v tísni*.³²

Na svých stránkách píše: *š Pro CK Kudrna pracuji jako pr vodce po zemích, které mám rád. N kolikrát ro n se se mnou a s Kudrnou m flete vydat do rumunského Banátu. Jsem spoluautorem vlastiv dného a turistického pr vodce Banátem, který vy-el i se zvukovým CD kem s nahrávkami banátských písni ek, vypráv ní a zvuk .õ*³³

Respondenti z ad turist o Ivo Dokoupilovi v t-inou sly-eli, ale osobn ho neznají. V t-ina z nich proto nechce d lat záv ry ohledn jeho osoby. Jirka V. uvádí, fe se mu líbí jeho fotografie a povídání. Jeho práci jako koordinátora pomoci krajan m zhodnotit nedokáfe. íká, fe n kte í z místních se na n ho dívají s despektem. Turisté asto uvád li, fe sly-eli, fe ho n kte í místní nemají rádi.

Hanka B. ho vid la b hem festivalu. Myslí si, fe je dob e, pokud se n kdo snaží informovat spole nost v eské republice o flivot na-ích krajan v Rumunsku. P ípadn o mořnosti strávení dovolené a finan ní pomoci.

Stejn tak na TMrku, která ho osobn nezná, ale vid la ho v Gerníku, p sobí jako slu-ný lov k, který se snaží Banátu pomáhat.

Radkovi V. ani Martinovi Tmjéno Ivo Dokoupil nic ne íká. Martin Tm uvádí, fe se setkali a hovo ili s Jaroslavem Svobodou. Jaroslav Svoboda spolu s Dokoupilem napsal Turistického a vlastiv dného pr vodce eskými vesnicemi v rumunském Banát .

šN kte í tvrdí, fe turisté zni í krásu a neopakovatelného ducha krajauských vesnic. Myslím, fe to nemusí být pravda. Pokud se poda í dodrřet pravidlo, aby turisté bydleli jen u místních hospodá v domácnostech a ve-kerý zisk z poskytovaných slufleb -el p ímo jim, pak bude jejich motivace z stat a flít flivotem Honza podotýká, fe ale jen n kte í místní ubytovávají turisty a pro celou vesnici to tedy finan n výhodné být nemusí.

³² Kontakty. *Vnitrostátní Offset* [online]. [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: http://www.vnitrostatnioffset.cz/index.php?id_kategorie=12&akce=kontakty

³³ [online]. [cit. 2012-04-06]. Dostupné z: <http://eastphoto.hyperlinx.cz>

V úvodu k Turistickému a vlastivědnému pr vodci českým Banátem pí-
zakladatel CK Kudrna Vilda Dvořák n kolik slov k za átk m organizované
turistiky do Banátu. Vzhledem k tomu, že jsem s lidmi z cestovní kanceláře
Kudrna osobně nemluvila, dovolím si tedy dě-í a doslovnou citaci:

ší *Nemohli jsme tehdy nenarazit na českou enklávu v Banát .*

*Za š au-enskaž nebyly cesty k na-ím krajan m úpln jednoduchou zálefitostí.
Dopravní možnosti složit j-í, ubytovat cizince zde bylo skoro trestné, pohyb
v jugoslávském pohrani í p i b ezích Dunaje nebezpe ný. P esto jsme minimáln
jednou za dva roky do svých plán Banát za adili.*

*Rok 1989 v-e náhle a výrazn zm nil. Stáli jsme tehdy u zrodu Sdružení na
pomoc krajan m v Rumunsku. P edchozí malé balí ky s pep em a s knífkami, po
kterých krajané nejvíce touřili, nahradily nákla áky s cukrem, olejem,
kvasnicemi a flárovkami ó tedy towarem v té dob v Rumunsku nedostupným. Po
dvou letech jsme pak pokračovali zp sobem, který nejlépe ovládáme. Za ali jsme
organizovat agroturistické pobyty, a tímto navázali na p edchozí formy
humanitární pomoci. V Banát jsme nazna ili desítky kilometr turistických cest,
které posléze roz-í il a spolu s parádní mapou vydal K T. Motivovali jsme práci
na filmových dokumentech, audiovizuálním po adu a posledním na-ím po inem je
vydání pr vodce.ž³⁴*

B hem pobytu jsem narazila na dal-í, v Banátu nep íli- roz-í enou, formu
organizovaného cestovního ruchu. Jedná se o offroad, což je expedice s terénními
vozy. Od ú astník jsem se dozvě d la, že toto jeřd ní ve volné p írod je ve
v t-ín stát zakázáno. Offroad Trophy pořádá výpravy do rumunského Banátu
a na úpatí Atlasu.

³⁴ SVOBODA, Jaroslav a Ivo DOKOUPIL. *Banáť: Turistický a vlastivědný pr vodce českými
vesnicemi v rumunském Banát .* Brno: Kudrna, 2002., str. 4

5.3. Neorganizovaný cestovní ruch

Druhou formou cestovního ruchu je tedy cestovní ruch neorganizovaný. Turisté vyjedou šna vlastní p stě bez zá-tity cestovní kancelá e. Tato práce se zakládá p eváfln na výpov dích turist neorganizovaného cestovního ruchu. Výjimku tvo í Hanka B, která se prost ednictvím cestovní kancelá e zú astnila festivalu a offroadisté.

VI. Výpovědi turistů

6.1. Šouvenýry z Banátu

V těchto turistech, se kterými jsem vedla rozhovory, si z Banátu přivezli (nebo hodlali přivést) potraviny a alkohol domácí výroby. Jedná se hlavně o sýry, pálenku, víno, med a povidla. Tmárka A. si navíc přivezla sukno. Paní D. chodového v kužle zde kromě sukna prodávají ve větším množství také šátky. Informátorka si přivezla i ručníkové botky (s podrážkou z pneumatiky). Některí turisté se zmiňují o přivezených bačkorách (špapuřích).

Šouboj Martin uvedl, že by se zde mohl lépe vyúflít emeslný um místních. Uvádí hlavně kovářství a to tím způsobem, že by kováři rozdílně pole své přispělosti o umleky kované předměty. Tyto předměty by poté prodávali do města a přichozícím turistům. Ostatní turisté se neshodují v tom, zda by měli zájem přímě o kované výrobky. Shodují se ale, že rozdílně ruční vyráběných produktů by uvítali. Jirka V. uvedl, že umleky kované předměty by si pravděpodobně nekoupil. Měl by zájem spíše o věci, které by následně mohl vyúflít. Anetka si myslí, že by byl zájem o jakékoli kované práce, stejně jako je nyní zájem o domácí potravinové produkty. Sama má zájem o sekyru od pana Matěje (kovář v Gerníku). Podle respondentky jsou velice kvalitní a koupila by je i v případě vysoké ceny. Anetka, vzhledem k pomoci v zemědělství a opakovanému pobytu, dostává potraviny od místních zadarmo. Také Jirka V. si z Banátu přivezl potraviny dílem koupené a dílem jako dárky od lidí, kterým pomáhal v zemědělství.

6.2. Motivy vedoucí k návštěvě v Banátu

Turisté, s nimiž jsem vedla rozhovory, se o Banátu dozvěděli nejprve od vyprávění svých přátel a známých, kteří vesnice již dříve navštívili. Pavel H. se o vesnicích dozvěděl od kamaráda, který pracoval pro lovce v Tísni, kde organizovali projekty pro Banát. Hanka B. slyěla o Banátu poprvé na přednášce Tmmona Pánka ze společnosti lovců v Tísni.

Motivy turistů pro vycestování do Banátu se v podstatě shodují. Hlavně nejvíce lákalo poznat kulturu, tradice a jejich zachování z dob odjezdu lidí

z ech. Cht l poznat zp soby hospoda ení a flivobytí, zejména zem d lské nástroje a chovaná zví ata. Vzhledem k tomu, fle do Banátu jezdí stále více lidí, p ál si vesnice vid t, dokud není p vodní kulturní bohatství je-t tolik poznamenáno turismem.

Nefl do Banátu vycestoval Pavel H., slýchal o oblasti asto. Mezi známými má jednoho echa p vodn z Banátu. Hlavní motiv bylo nav-tívení místa, kde flíjí e-tí p ist hovalci v rumunské, dalo by se íci, divo in . Poznat oblast, kde se udrfluje eský jazyk, zvyky a tradice. Je to podle respondenta jako vrátit se o sto let v ase.

Hanka B. považuje Banát za perfektní oblast pro první vycestování šna vlastní p stō z hledem k tomu, fle se zde domluví esky. Cht la poznat, jak se flíje ech m v Rumunsku, jak moc se jejich šstaro e-tinaō li-í od na-í sou asné e-tiny. Také ji zajímal styl flivota, p edev-ím oblékání, zvyky a hospoda ení. V neposlední ad Karpaty a p íroda celkov .

Také Tárka a Jirka uvádí jako dal-í motiv cesty krajinu (pop ípad hory).

Petr H., len skupiny cyklist íká, fle se do Banátu dostal v podstat náhodou. S nápadem vyrazit do oblasti p i-el jeho kamarád. Do té doby o vesnicích nesly-el.

Hlavním motivem offroadist a v omezen j-í mí e také cyklist byla na prvním míst p íroda, v men-í mí e tradi ní flivot místních ech .

S uvád ním krajiny (p írody, hor) jako hlavního motivu jsem se setkávala okrajov . P evládá motiv poznání tradi ního flivota místních ech .

B hem cestování po Banátu mohou turisté nav-tívit n kolik zajímavých lokalit. Uvádím popis n kterých tak, jak je prezentují internetové stránky pro turisty www.banat.cz a Turistický pr vodce.

- Filipova díra:

Jedná se o jeskyni u vodního pramene v Gerníku. Pramen je zdrojem pro obecní vodovod. Podle pov sti zde flil mufl se flenou. Mufl jménem Filip se v jeskyni schovával p ed válkou. Na konci jeskyn je prý ukryt kamenný st l, u kterého oba jedli.

- Kulhavá skála:

Rozléhá nad potokem Alibeg. U její paty lze nalézt jeskyni Vranovec. Dle místních je zde klima vhodné pro astmatiky.

- Turecká díra:

Jde o krasovou jeskyni s rozlehlým dómem. Jeskyní protéká potok a sídlí zde kolonie netopýr. V jeskyni by mohl být ukryt zlatý poklad, který zde nechali Turci.

- U Petra:

Devět vodních mlýnky tvoří soustavu pět švodnic. Mlýnky leží na potoce Gramensca a jsou stále používány na mletí mouky.³⁵

Z odpovědí turistů lze shrnout, že hlavní motivy k cestování do Banátu je poznání života místních obyvatel, kteří stále udržují některé zvyky a tradice, které již v těchto podmínkách nenajdeme. Dále hospodářství a v neposlední řadě také neporušená příroda (kopcovitá krajina).

6.3. Identifikovali se lidé, kteří navštívili Banát s pojmem turista? Cítili sounáležitost s obcemi v Rumunsku?

Marka A. říká, že nerada nikam jezdí vyloženě jako turistka. Je ráda, když může šapadnout a lépe poznat místní život. Proto je do Banátu pomáhat se zemědělstvím za ubytování a stravu. Přijali ji moc hezky a zakrátko si připadala jako místní.

Anetka a Jirka, kteří během pobytu pomáhali při sklizních (v Banátu strávili kratší dobu než Marka, ale pobývali zde opakovaně), uvádí, že místní je již nepovažují vyloženě za turisty, ale součástí vesnického kolektivu se také stát nemohou. Během prvního pobytu si připadali jako turisté. Anetku později překvapilo, jak jí lidé za ali brát, ale k pocitu jsou součástí kolektivu to má daleko.

³⁵ SVOBODA, Jaroslav a Ivo DOKOUPIL. *Banát: Turistický a vlastivědný průvodce eskými vesnicemi v rumunském Banátu*. Brno: Kudrna, 2002., s. 53-65

Také Halali, jenž v Banátu strávil týden, se snažil splynout s tamní kulturou a zapojovat se do činnosti s místními lidmi.

Pavel H. se viděl jako turista. Kdyby přijel pomáhat na poli, poté by nad sebou uvažoval trochu jinak. Později ale dodal, že se cítil odlišně, než se obvykle jako turista cítí. Byl sice v cizině, ale vlastně mezi svými.

Žárky, která strávila v Banátu delší čas, jsem se ptala na to, jak vnímala turisty, kteří se během jejího pobytu ve vesnici objevili. Říká, že turisté, se kterými se setkala, se chovali celkem slušně a ohleduplně. Byli v tichou ze svého nadšení a nezneřfřivali dobrosrdné povahy místních lidí. Nad místními spíše vyvívali tím, kolik času trávili v hospodě. Nikoho vyloženě opilého (nevhodně chovajícího) neviděla.

6.4. P emýřeli turisté nad tím, jak se k místním lidem chovat?

Anetřka říká, že o tom přemýřlela a př i každém dalším pobytu znovu př emýřlí. Je to pro ni āsto t řkě, ale snaží se své chování v konkrétních situacích vřtřit.

řká, že chybu nebo něco co místní nepochopili, ur řit n kolikrát ud ěla.

Žárka uvádí, že jí kamarádka hodně vypráv ěla o místních zvyklostech, takže př iblířně v ěla, co má ěkat. Lidé jsou podle Žárky v Banátu př ātelřtí a otev ření, takže o svém chování př ase uř nep emýřlela a nechávala své chování na intuici.

Pavel cht ěl poznat, jak zde lidé řlijí a navázat př ātelské vřtřahy. Necht ěl př sobit jako n jaký řblbe ěk z řechě, co se př ijel podívat na skanzen a koukat na místní jako na chodící exponáty.

Turisté se shodují, že o svém chování v ři místním uvažovali. V odpov řích na toto téma āsto zaznívá vřraz ohleduplnost.

Turistické zdroje www.banat.cz a Turistický př vodce v řnují zásadám sluřného chování celou kapitol. Mezi doporu ění, které by m ěl mít řeský turista navřřvující Banát na pam řti, pat ří:

- Respekt a ścta. Obyvatelé se řříví tvrdou prací a mají v řtinou hluboko do kapsy. Nemají za sebou studia, v řtřina z nich se ale vřzna uje př irozenou inteligencí a řřivotní moudrostí

- Host do domu - B h do domu. Projevované pohostinství by m l turista p ijmout ohledupln a s vd ností. Podle mofností za n j zaplatit pen zi nebo dárkem, nap íklad kávou.

Je d leffitě rozli-ovat, kdy je nocleh a jídlo p edem dojednaná placená slufba pro turisty a kdy se jedná o pravidla zdej-í pohostinnosti.

- Ko alka ó dobrý sluha, zlý pán

Jednou pálená ko alka je slabá a pije se p i spoust p íleffitostí. Místní jsou na ni zvyklí a vypije se jí hodn . Nep ípravení turisté se rychle opijí a poté švyvádíõ

- Bu me neviditelní

- Vyhn me se povrchní publicistice. Stává se, fle náv-t vníci pí-í lánky a po ádají fotografické výstavy. Lí í místní jako primitivní a ne- astné lidi, kte í se stále opíjejí. Místní obyvatelé toto uráfí.³⁶

6.5 Jak na turisty p sobí místní lidé

Turisté se s místními nej ast ji setkávají v dom , ve kterém jsou ubytovaní, v hospod , kulturním dom a v kostele. N kte í turisté jsou zvání na náv-t vy k místním dom .

Turisté, se kterými jsem vedla rozhovory, se nesetkali s fládnou negativní reakcí ze strany obyvatel Banátu.

Místní lidé, se kterými se v Gerníku potkávala TMrka, se hodn zajímali o to, jak se flije v eské republice. Vfdy b hem setkání rádi prohodili pár slov. TMrka vidí místní jako otev ené a p átelské.

Na Aneffku místní p sobili vesm s vyrovnan a vesele. asto p emý-liv a chápv . Stále flasne nad jejich skromností a pracovitostí. Podotýká ale, fle mluví o st ední a star-í generaci. Zaffila n které negativní reakce ze strany mlad-ích lidí. Tyto reakce ale vycházeli z osobních záleffitostí. Tudífl ne ze vztahu turisty a místního. Podle informátorky jsou vztahy mezi místními na první pohled plné snahy si vzájemn pomáhat a n jak spolu vyjít, i kdyfl si n kte í lidé nesednou. Toto na nich obdivuje. Po n kolikátém pobytu pochopila, fle Gerník je velice

^{36 36} SVOBODA, Jaroslav a Ivo DOKOUPIL. *Banát: Turistický a vlastiv dný pr vodce eskými vesnicemi v rumunském Banát* . Brno: Kudrna, 2002.

složitý propletenec dvou hlavních místních nejvlivnějších klik, které ovlivují všechno společenské dění ve vesnici.

Jirka vidí místní jako pohostinné, srdečné lidi, kteří rádi povídají. O spoustě z nich se dá říct, že jsou moudří. Říká, že vzájemná výpomoc a solidarita funguje hlavně v rámci úřední rodiny, jinak pění–ne.

Na Halalihu působili místní velice tvrdě a pátelsky. Informátor bydlí na vesnici a má hospodářství. Měl si tedy s místními o čem povídat a co porovnávat. O vztazích mezi místními říká, že se musí spoléhat hodně na sebe navzájem. Měl pocit menší závisti mezi lidmi, kteří si dovedou zajistit turisty do domu a tady, což v tom nejsou tak zbytní a nemají tedy příjem z turistů. Jinak jsou vztahy v Banátu hodně založené na kontaktu s ostatními a komunikaci.

Podle Hanky B. je ihned od prvního setkání poznat, že místní lidé zde flíjí jiným způsobem, než lidé v české republice. V ústí informátorce a ostatním turistům byli neuvěřitelně milí. Po příjezdu do ústí jí pátelské chování chybělo. Vztahy mezi místními vidí jako jinde na vesnicích. V české republice to také chodí jinak u starousedlíků z hor a u lidí z města. V Banátu ale lidé nejsou tolik ovlivováni reklamou. Mají silnější pouto k tradicím, což je pravděpodobně vyvoláno izolací české komunity v rumunských horách.

Podle Marky jsou vztahy mezi místními podobné jako na vesnici, kde sama flíje. Lidé zde flíjí více pospolu než ve městech, potkávají se každý den a navzájem si pomáhají. Chodí si k sobě pro radu a popovídat si. Hodně si švidí do talířů, tudíž si někdy navzájem závidí a pomlouvají se. Jistá izolovanost od zbytku světa je ale nutná, aby spolu vycházeli. S fládnými stavy nesnášenlivosti se podle svých slov nesešla. Lidé se zde spolu páteli více nebo jen přemrň.

Turisté se tedy shodují na tom, že vztahy, které panují mezi místními, jsou v ústí stejné jako na vesnici v české republice.

6.6. Jak se turistům v Banátu líbilo? Zmínili by zde něco?

Anetka Ch. říká, že si Banát (konkrétně Gerník) výjimečně oblíbila. Podotkla ke zlepšení vidí i vodní nádrž. Hlavní silnici, která je ve špatném stavu, cofi místním ztluje dojíždění do města a do případného zastavení. Dále by se mělo objevit více pracovních příležitostí a více lidí. V neposlední řadě by se měli krajané do Rumunska vracet.

Halalimu se líbilo vše. Byla to pro něj týdenní pohádka a návrat do doby prababičky a pradědy. Oceňuje hlavně soulad s přírodou a maximální využití možností krajiny k obživě.

O tradičním životě v souladu s přírodou mluví také Jirka V.

Halalimovi velice uchvátila místní kuchyně a pohostinnost. Rád vzpomíná na šababkovské recepty a jídlo s opravdovou chutí. Jako problém vidí odpady, protože sběr a svoz tu nefunguje. Na některých místech (potoky, zmla) se odpady ve velké míře hromadí. Dále je podle informátora škoda, že spousta pracovníků lidí jezdí za prací do České republiky a na místě tak není nikdo, kdo by převzal povodní život. Ti, kteří se mohou z České republiky vrátit zpět, jifi budou žít více moderně.

Také Hanka B. a Jirka V. povafují za dlefité změny nakládání s odpady. Hanka B. podotýká, že je to pravděpodobně to jediné, co by v oblasti změnila. Hance se v Banátu celkově líbilo a ráda by se do oblasti opět podívala. Pro poznání přírody a místní kultury by to mělo být minimálně na dva až tři týdny. Bylo zajímavé vidět také místní dobytčí trh. Nadchlo ji souznění lidí s přírodou a jejich mentalita. Schopnost neuvěřitelně rychle pracovat, ale také odpočívat.

Mrace Banát splnil všechna její očekávání a byla nadšená.

Rovněž Pavel H. má z Banátu skvělý pocit. Nic by zde změnit nechtěl. Zároveň mu přijde nevhodné, aby místním mluvil do toho, jak mají žít. Souhlasí s tím, aby sem lidé jezdili na návštěvu nebo pomoci s pracemi. A strávili tak kousek života s místními. Je proti přizpůsobování místních požadavků turistům. Podobně hovoří i Radek V, který říká, že by bylo smutné, kdyby se Banát změnil podle přání turistů. Představy ohledně změny tedy nechává na místních. Podle Radka V. jsou místní velice přáteliví. Vyuffili i neplaceného ubytování u místní paní.

Martin TM vidí jako největší problém to, že turisté jezdí do Banátu proto, že tam hlijí na-i krajané a udrflují zde štradi níõ zp sob flivota. Turisté tak místním dávají najevo, že jsou proti nám špozadu. Martin hodnotí místní jako velmi milé a vst ícné. Prost edí je krásné, takže by na míst pravd podobn nic nem nil.

Petrovi, lenovi cyklistické výpravy, se na Banátu líbí návrat o n kolik desítek let zpátky. Vyhovuje mu také to, že je v Rumunsku a domluví se zde esky. Terén pro cyklistiku je zde obtíflný, s ímfl po ítal. Co by zde zm nil, neví. Dovolená bez technických vymoffeností mu vyhovuje. Vzhledem k flivotu ve m st , zvafluje, že se v d chodovém v ku odst huje na vesnici. Práci na poli má rád, vyzkou-el si ji v d tství. V Banátu by v-ak flít necht l, vzhledem k izolovanosti a náro nosti flivota. Nijak extrémn mu tato oblast k srdci nep irostla, nemá v plánu se tedy vracet.

Jirka, který v Banátu pobýval jako len výpravy Offroad Trophy, shrnuje výpravu jako velice zajímavou. P esto by mu nevadila modernizace Banátu. Byl nespokojen se suchým záchodem a p esunem do kadibudky na zahrad .

S názorem, který p ipou-tí modernizaci Banátu jako výhody pro cestovní ruch, jsem se setkávala minimáln .

leny offroadist hodn udivovala místní zboflnost a odtaffitost místních mladých flen. I pom rn mladí lidé se zde k iflují p i míjení kostela.

Skupina škovboj õ povafluje Banát za ideální místo na ko ské vyjíl ky. Nejvíce si chválili ubytování a jídlo u pana domácího.

šKovbojõ Martin by zde zm nil tém v-e. Tím by ale byla zni ena zajímavost místa a cestovní ruch by tak ztratil hodnotu. Zárove by bylo zajímavé zanechat místo takové jaké je nyní, ale to je nemoffné.

6.7. Dopad cestovního ruchu

Jirka V. íká, že cestovní ruch výrazn pomáhá t m lidem, kte í se zapojují do ubytovacích nebo dal-ích slufleb. Ostatní z n ho p íli-uflitku nemají. Myslí si, že negativní vlivy cestovního ruchu zde jsou, ale kladné je p evaflují. Podle Jirky by hodn -patných v cí do vesnic p í-lo i bez turist .

Podle Mrky A. má cestovní ruch pro obyvatele Banátu jak kladný i záporný vliv. Lidé jsou rozdílní a mohou Banátu přinést dobré i zlé. V současné době je to neefektivnější a nejnázornější pomoc pro místní.

Také Anetka Ch. si myslí, že vzhledem k finančnímu přínosu je ohleduplný turista, který má úctu k místu, dobrá věc. Typické v cí do Banátu přijdou i bez turistů, takže turisté mohou tyto procesy pouze usměrnit.

Pavel H. říká, že vzhledem ke krátké návštěvě v Banátu, nemůže kvalitně posoudit vlivy cestovního ruchu na české vesnice. S turisty přicházejí velmi potřebné peníze místním. Pokud by se ale turismus stával masovým, místo přijde o své kouzlo.

Halalí vzpomíná na situaci, kdy při cestě z Rovenska do Gerníku potkal pána s povozem, který veze asi deset českých turistů. Turisté dělali hluk a mluvili o tom, kde včera byli v hospodě a na co ve smyslu, že tímto tempem tam ani nedojedou, kde budou spát, atd. Podle informátora to bylo kruté věci starci, který je veze za pár korun a trápil své koně. Takoví lidé v Banátu nemají co dělat. Vliv cestovního ruchu tedy vidí jako rozhodně negativní. Nejvíce je to poznat ve Svaté Heleně, kde je hodně privátních hospod pro turisty.

Také Radek V. byl svědkem nevhodného chování turistů - opíjení se, dělání nepořádku. Rovněž uvádí, že někteří turisté se na místní dívají jako na lidi ze zoo. Zdravě uje ale, že tito turisté tvoří menšinu. Jako většina dotazovaných vidí kladný vliv cestovního ruchu v možnosti zlepšení finanční situace pro místní obyvatele.

Během svého terénního výzkumu jsem osobně zažila nerespektování práva místních. Skupina šokbojů byla pozvána na prohlídku místnosti pro péči o chleba. Přestože byli dříve upozorněni pracujícími ženami, že nechtějí být fotěny, šokbojové tuto prosbu nevěnovali. I přes opakované prosby na místě fotili.

6.8. Jak vidí turisté budoucnost cestovního ruchu?

Podle Jirky V. budou nabízeny stále více šprofesionálnĳ a ménĳ tradi ní slufby. Ubytování ve stylu penzion , vyjĳl ky na konĳch (ty zde jĳfl fungujĳ-pozn. autora),ĳ Takĳ je moĳlnĳ, ųe bude pĳ ijĳfl t vĳce Rumun .

Aneflka Ch. si myslĳ, ųe cestov nĳ ruch bude stĳle vĳraznĳ jĳ jev. Na prv nĳ pohled se m ųe zdĳt, ųe to hlavnĳ odeznĳvĳ. Informĳtorce se ale zĳjem o Banĳt jevĳ jako vlny. Do budoucna tak cestov nĳ ruch bude sĳlit.

Halali podle svĳch slov radĳ ji nad budoucnostĳ oblasti pĳ ĳli-nep emĳ-ĳ. Nĳ které vĳ ci podle informĳtora nejde ovlivnit.

Pavel H. ĳkĳ, ųe nevĳ, jak bude budoucnost cestov nĳho ruchu ve vesnicĳch vypadat, proto ųe nemĳ jasnou pĳ edstavu, jak zde cestov nĳ ruch vypadĳ v sou ĳsnĳ dobĳ . Pĳ esto dodĳvĳ, ųe ĳm vĳce by se turistika stĳvala masovĳ jĳ, tĳm vĳce budou vesnice pĳ ichĳzet o svĳ kouzlo. Vesnice ale vymĳrajĳ, mladĳ nez stĳvajĳ. Je tedy moĳlnĳ, ųe za nĳ kolik desetiletĳ jĳfl nebude kam jezdit.

TMĳrka A. uvĳdĳ, ųe odchodem vĳ tĳny mladĳch lidĳ vesnice hodnĳ utrpĳ ly. Nevylu uje, ųe pĳ iblĳflnĳ za dvacet let nebudou mĳt turĳstĳ za kĳm jezdit. Takĳ vĳstavba vĳ trnĳch elektrĳren nad Helenou vĳraznĳ ublĳffĳ krajĳnĳ , kterĳ tak dost ztratĳ na svĳm pĳ vabu. Informĳtorĳka si myslĳ, ųe to mĳstnĳm finan nĳ nepom ųe a vydĳ lĳ na tom zahrani nĳ firma. Pĳ esto ųe mĳ TMĳrka o Banĳt obavy, doufĳ, ųe alespo nĳ co se poda ĳ uchovat. Rĳda by jednou poslala svoje dĳ ti do Banĳtu na prĳzdniny

Hanka B. si myslĳ, ųe lidĳ, kte ĳ Banĳt nav-tĳvili, se rĳdĳ vracejĳ. Cestov nĳ ruch by se tedy mohl dĳle rozvĳjet, pokud nedojde kĳ nĳ jakĳmu oslabenĳ ĳ napĳ . vĳstavb vĳ trnĳch elektrĳren. Zĳleffĳ takĳ na tom, jak se budou kĳ cestov nĳmu ruchu stavĳ t mĳstnĳ. Podle informĳtorĳky by se cestov nĳ ruch vĳ banĳtskĳch vesnicĳch nemĳ l pohybovat vĳ masovĳm mĳ ĳtku. TMĳr nĳ turĳstĳ majĳ kladnĳ vliv na podporu mĳstnĳ ekonomiky a na rozvoji vztahĳ mezi ĳchy zĳ eskĳ republiky a ĳchy vĳ Rumunsku.

Martin ųkovbojĳ zdĳ raz uje, ųe je to velice tĳ flĳkĳ otĳzka. Nechce pĳ ĳli-spekulovat, jak vesnice budou vypadat. Budoucnost mĳsta ho bude zajĳmat. Nechal by vĳ-ak na mĳstnĳch, jak se svou budoucnostĳ naloffĳ.

Offroadista Jirka nevidí budoucnost místa v zachování tradic a souasně tvá e Banátu. Na zdejší kopce by se podle informátora hodila sjezdovka. Obyvatelé vesnic by tak mohli alespo více pracovních příležitostí.

S podobnými názory, i když méně radikálními, jsem se setkala i u skupiny cyklistů. Vyplývá to pravděpodobně z toho, že tyto turisté přijeli do Banátu hlavně kvůli krajině. Místní česká komunita jim v této věci je zajímavá, ale nemají k ní takový vztah jako turisté, kteří jako hlavní motiv své cesty do Banátu uvádějí místní život.

Cyklista Petr o budoucnosti cestovního ruchu českých vesnic v Banátu zatím nijak nepřemýšlel.

Honza N. si myslí, že pro budoucnost Banátu i cestovního ruchu v něm je nejlepší rozvíjet agroturistické pobyty, které zde již v určité formě fungují. Turisté by do Banátu nejezdili jenom jako pasivní pozorovatelé, ale rovněž by si zkusili práci v zemědělství.

Radek V. ani Martin TM konkrétní představu o budoucnosti vesnic nemají. Podle Radka V. to záleží hlavně na prezentaci médií a na službách, které dokáží místní v Banátu nabídnout (např. pro rodiny s dětmi). Je patrné, že v tomto směru se již Banát má a místní ubytování a služby, které jim umožní více si prožít, nabízí.

Otázkou podle respondenta také je, zda se podaří udržet životaschopnost české menšiny. Při poslední osobní návštěvě v roce 2000 se lidem s českou národností nepodařilo dosáhnout na status menšiny. Podle Martina TM bude příliv turistů stoupat nebo zůstane stejný jako v současnosti. A to vzhledem k rozvoji médií, hlavně internetu, díky nimž se o lokalitě dozvídá stále více lidí.

Martin TM, Honza N. a Hanka B. si myslí, že média podávají zkreslený obraz Rumunska.

Hanka B. si myslí, že v případě Banátu jsou informace prezentovány poněkud idealizovaně. Podle dostupných informací se zdá, že je to kraj jako z pohádky. Po příjezdu ale člověk zjistí, že se tam jezdí auty, v domech mají televizi,

Podle Martina TM je mediální obraz dost zromantizovaný. Představa krajanů hýčkaných v několika vesnicích v horách vyjadřovaná srdceryvnými zážitky lidí

pracujících na poli a obrázky – astných lidí. Podle informátora je to z d vodu
nalákání turist .

VII Závěr

e-i fljí v Rumunsku jifl tém dv st let. Po celou tuto dobu si uchovali eské národní podv domí v etn eského jazyka. Po roce 1989 se zde za ala rozvíjet organizovaná turistika skrze brn nskou cestovní kancelá Kudrna. Turisté do oblasti jezdí rovn fl neorganizovan .

Práce se pokusila shrnout n která témata, která se týkají cestovního ruchu v eských vesnicích rumunského Banátu. Není to tedy vy erpávající p edstavení v-ech otázek, které se turistiky v Banátu týkají.

Hlavním motivem pro cestu do Banátu je poznání tradi ního flivota místních obyvatel. Hlavn zvyk , hospoda ení a jazyka. Turisté se o Banátu dozvídají nej ast ji od lidí, kte í jifl oblast nav-tívali. P ed odjezdem si zji- ují dopl ující informace p eváfln z internetu. Do vesnic tedy jezdí jifl s ur itou p edstavou.

N kte í turist nesouhlasí s výstavbou v trných elektráren poblífl Svaté Heleny. íkají, fle to ublíflí okolní krajin , která je dal-ím d vodem pro náv-t vu Banátu.

Turisté se snaflí k místním chovat ohledupln a slu-n . S místními mají dobré zku-enosti. Místní se k nim dle jejich slov chovají rovn fl slu-n a p átelsky. Rovn fl si s turisty rádi povídají. N kte í náv-t vníci Banátu byli sv dkem nevhodného chování turist . Jedná se hlavn o opíjení, dívání se na místní šskrze prstyõ a nerespektování místních zvyklostí. Toto chování se ale objevuje okrajov .

Turisté by místním p áli zlep-ení flivotních podmínek. Modernizací flivota by ale vesnice pravd podobn ztratili to, kv li emu turisté do oblasti jezdí.

V t-inu turist Banát nadchl a rádi by se na místo je-t n kdy vrátili. asto oce ují soulad s p írodou. V tomto sm ru ale tvo í výjimku nakládání s odpadky, které se v Banátu na n kterých místech hromadí. Toto n kte í turisté kritizují.

Názor na modernizaci Banátu z d vodou vylep-ení slufleb pro turisty je zna n okrajový. Uskute n ní návrhu jednoho z respondent , tedy výstavby sjezdovky pro lyfla e, by dle slov respondenta mohlo zvý-it moflnosti pracovního uplatn ní v oblasti.

Turisté vidí jako nejvýznamnější klad cestovního ruchu v Banátu finanční výpomoc místním. Někteří respondenti ale upozorňují, že z turistů nemá prospěch celá vesnice, nýbrž především ti, kteří turisty ubytovávají.

Turisté si z Banátu nejčastěji dovážejí (a tedy kupují) potraviny domácí výroby. Shodují se na tom, že by ocenili rozšíření ručně vyráběných výrobků, nejenom potravin.

Někteří turisté zděrazňují, že budoucnosti Banátu (tedy i cestovního ruchu) by se měl nechat volný průběh a to i za cenu postupného zániku české oblasti. Podle těchto informátorů je hlavně na místních, jak se svou budoucností naloučí.

Budoucnost české menšiny v rumunském Banátu je nejasná. Neexistuje tedy ani jednoznačná odpověď na to, jak bude v budoucnu vypadat cestovní ruch v oblasti. Současný proces úbytku obyvatel naznačuje, že české vesnice mohou v budoucnu zaniknout.

V práci bylo naznačeno, že česká menšina může brzy zaniknout i z oficiálního hlediska. Pokud nebude dostatek dětí, hrozí zrušení českého školství. V Eibentálu již mladí lidé hodně přejímají rumunštinu a čeština je tak na ústupu.

Do Banátu jezdí jak turisté, kteří volí pasivní pozorování, tak turisté, kteří se chtějí zapojit a pomáhat místním s hospodářstvím.

Někteří dotazovaní tedy uvádějí, že budoucnost cestovního ruchu může spočívat právě v rozvoji agroturistických pobytů.

Tato práce je založena především na výpovědích turistů účastnících se neorganizovaného cestovního ruchu. Tito respondenti se shodují na tom, že by sloužeb cestovní kanceláře nevyužili.

VIII Seznam poufíté literatury

BURNS, Peter M. *An Introduction to Tourism and Anthropology*. London: Routledge, 2003.

DROBNÁ, Daniela a Eva MORÁVKOVÁ. *Cestovní ruch*. Praha: Fortuna, 2007.

HROCH, Pavel. *Ve Valašsku z stáváme : e-tí krajané v Rumunsku*. Praha : Gema Art, 2002., 64 s.

JECH, Jaromír. *Tady byl samej les*. Nadlak, 1996.

LENK, Lukáš; SVOBODA, Michal . *Veselé tropy*. Praha : Doko án, 2007. 248 s.
SVOBODA, Jaroslav a Ivo DOKOUPIL. *Banáť: Turistický a vlastiv dný pr vodce eskými vesnicemi v rumunském Banáť* . Brno: Kudrna, 2002.

SECKÁ, Milena . *e-i v cizin* 8. Praha : Ústav pro etnografii a folkloristiku AV R , 1995. EŤ V RUMUNSKÉM BANÁŤU, s. 115

SVOBODA, Jaroslav. *eská men-ina v Rumunsku*. Praha: Sdruffení Banáť, 1999.

SVOBODA, Jaroslav a Ivo DOKOUPIL. *Banáť: Turistický a vlastiv dný pr vodce eskými vesnicemi v rumunském Banáť* . Brno: Kudrna, 2002.

URBÁNEK, Radim. *e-i v rumunském Banáťu*. Vyskoké Mýto : Regionální muzeum, 2003., 24 s.

VACULÍK, Jaroslav . *e-i v cizin 1850-1938*. Brno : Masarykova Univerzita, 2007., 209 s.

VACULÍK, Jaroslav. *eské men-ivy v Evrop a ve sv t* . Praha : Libri, 2009., 319 s.

ZÍMOVÁ, Iva. *The forgotten Czechs of the Banat : Zapomenutí Češi v Banátu.*
Praha : Köcher & Köcher, 1996., 101 s.

IX P ílohy

P íloha . 1 ó Mapy Rumunska a Banátu

P íloha . 2 ó Fotografická p íloha

Příloha . 1 ó Mapy Rumunská a Banátu

Zdroj: <http://dovolena.zajezdy.cz/rumunsko/>

Zdroj: www.sarbort.cz/cesty/banat/rumunsko.jpg

P íloha . 2 - Fotografická p íloha

nádraží v Teme-váru

vzdálený pohled na nejv ý-e polofšenou vesnici Rovensko

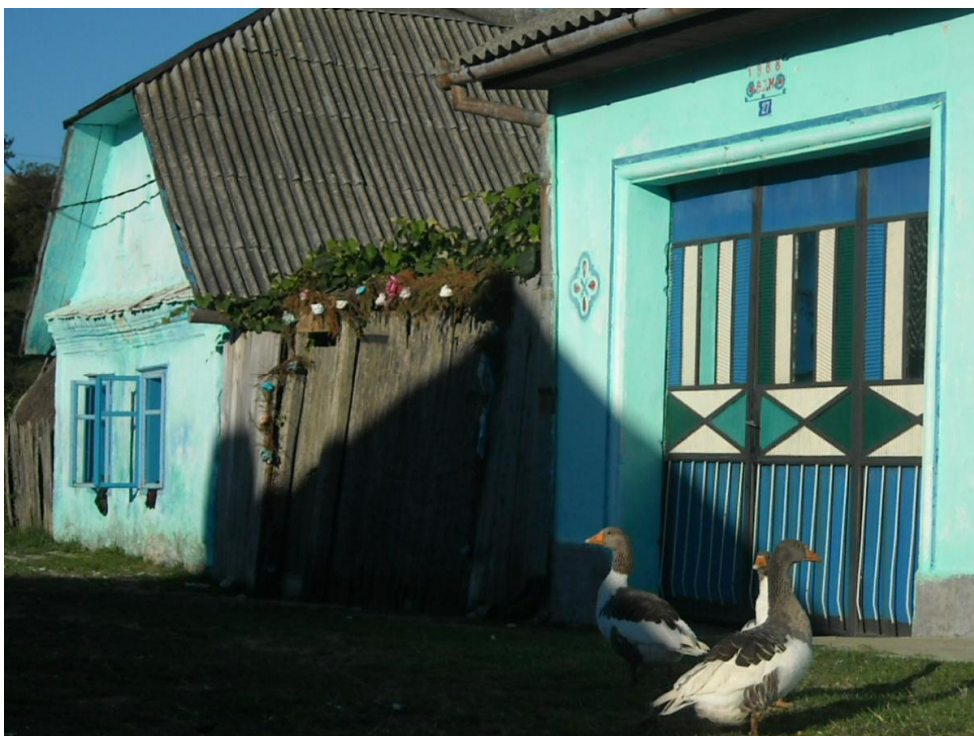
turisté by mohli do vody z Rovenska přidat čistící tablety

náves v Rovensku se studnou

turisté jsou v eských vesnicích často doprovázeni místními psy

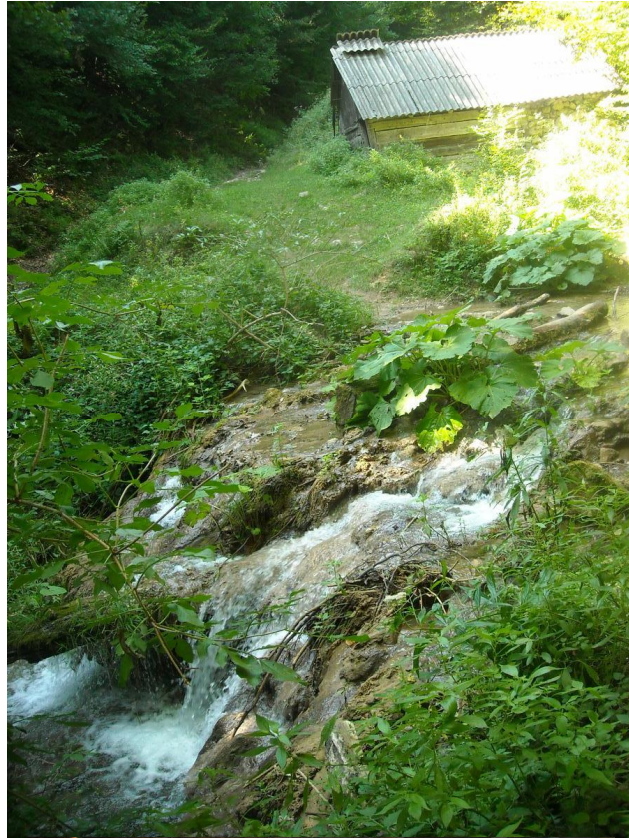
detail z Rovenska

offroadistická výprava

Rovensko nabízí výhledy do okolí

funkční vodní mlýnky v lokalitě u Petra, jeden z turistických cílů

Gerník ó potraviny, kostel, –kola

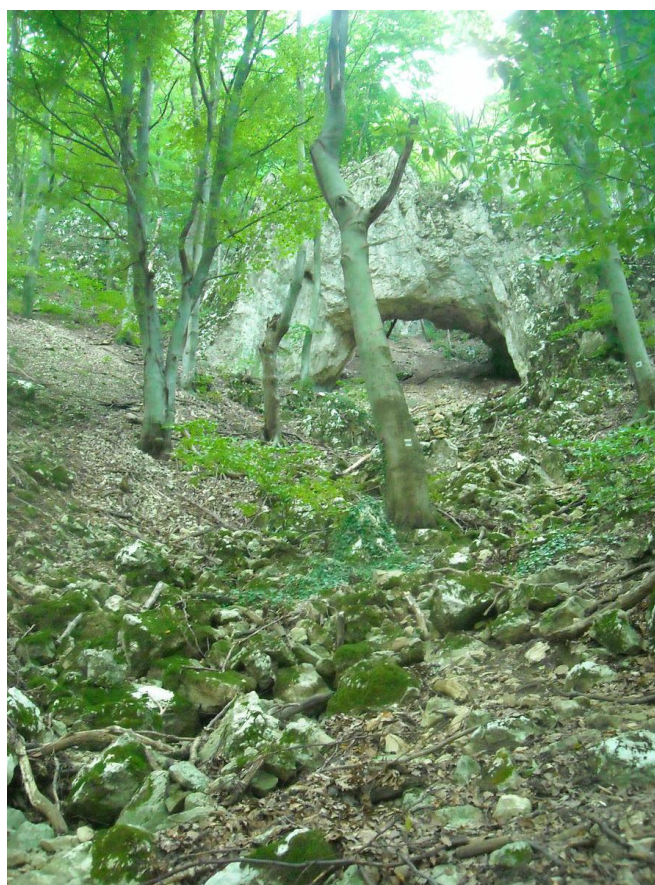
krávy se samy vrací z pastvy dom

Gerník

eské turistické zna ení mezi Gerníkem a Svatou Helenou.

Kulhavá skála

Svatá Helena

-kola ve Svaté Helen

k ířky nad Gerníkem a poblíř Svaté Heleny

Dunaj lefí n kolik kilometr od Svaté Heleny